

Iedere maatschappij lijdt onder haar eigen taboes

Onze maatschappij kent zeer goed de taboes uit het verleden. Deze taboes worden in literatuur en de media gretig uitgebaat. Schrijvers en journalisten brengen deze thema's graag naar voren want het vergt niet meer zo veel moed om dat te doen en het brengt een stevige stuiver op. Zo hebben we nu boeken over penissen en vagina's, homoseksuele priesters, overspelige koningen, en andere interessante studieobjecten.

We kennen ook zeer goed de taboes van andere culturen: we weten dat onze moslimbroeders gevoelig zijn aan alles wat met Mohammed en de Koran te maken heeft en ook daar zoomen de media graag op in.

Onze maatschappij is zich echter niet bewust dat ze een aantal nieuwe taboes gecreëerd heeft. Ik vermeld enkele taboes en vertel daarna hoe je deze kan opsporen.

Een eerste is de diepere oorzaken van de sociale achterstand bij de allochtone bevolking. Deze achterstand wordt toch ruim besproken zult u zeggen. Inderdaad maar rond de diepere oorzaken wordt in een wijde boog omheen gelopen. Enkele Nederlandse professoren hebben de vinger op de wonde durven leggen, niet zonder gevaar voor intellectuele verbanning. Zo kreeg Prof. Marion van San heelwat tegenwind bij het formuleren van de vaststelling dat er wel degelijk een statistisch verband is tussen criminaliteit en allochtoon-zijn. (Wat geen xenofobe uitspraak hoeft te zijn.) Paul Scheffer moest onze maatschappij er attent op maken dat ganse generaties allochtonen aan het achterblijven zijn en dat de sociale vrede bedreigd wordt. Onze huidige onverschilligheid staat in schril contrast met de strijdbaarheid voor sociale gelijkheid van de vorige eeuw. Deze zaken zijn zonneklaar en toch gaat onze maatschappij gewoon door met een oppervlakkige behandeling van discriminatie, zeg maar een symptoombestrijding, alsof er verder niets fundamenteels aan de hand is.

Een tweede taboe is godsdienst en seksuele moraal. Daar wordt toch veel over gesproken zult u opmerken. Het tegendeel is waar. Het thema godsdienst en kerk wordt overal angstvallig vermeden. Schuine grappen zijn vandaag er in trek maar ouders durven bijvoorbeeld niet met hun zonen of dochters praten over seksuele moraal met betrekking tot het huwelijk. Ongeacht of deze nu progressief of conservatief is. Onlangs werd een jongeman die het thema op TV naar voor bracht, hiervoor uit de studio weggehoond. Zelfs in de godsdienstlessen worden de hete hangijzers van geloof en moraal angstvallig vermeden, met de onderliggende drogreden dat dit een privé zaak is.

Een derde taboe is het fascisme. Het is absoluut verboden de vraag te stellen wat mensen tot het fascisme aangetrokken heeft en of er misschien ook positieve elementen in het fascisme waren (misschien ook in het communisme, maar dat is minder een taboe). Hitler is een absolute duivel. Het is absoluut verboden te suggereren dat Hitler misschien een goede kant had en dat er in zijn "idealen" ook goede elementen zaten. Het is ook absoluut verboden te zeggen dat zijn ondergang ook vandaag nog flink geëxploiteerd wordt. Natuurlijk was het resultaat van Hitlers plannen zo nefast dat we vandaag op die manier denken, maar als we ook naar de goede kanten zouden durven kijken, zouden we beter begrijpen hoe hij Duitsland zover heeft kunnen brengen.

Een vierde taboe zijn de kledijnormen. Het is absoluut verboden kledijnormen op de werkvloer te formuleren of te suggereren. De vrijheid zich met lompen te bekleden is heilig en onaantastbaar, opnieuw omdat dit zogezegd een privé zaak is.

Hoe kan je deze taboes herkennen? Vooreerst, er wordt intellectuele chantage gepleegd tegen iedereen die het taboe doorbreekt. "Indien je dit zegt, of zelfs maar suggereert, dan ben je dom, achterlijk, extremistisch," of wat dan ook. Het sprookje van "De Kleren van de Keizer" van Hans Christian Andersen wordt toegepast. Al wie deze wonderlijke kleren niet ziet, is dom...totdat een jongetje opmerkt dat de keizer helemaal geen kleren aan heeft. Ook in onze maatschappij mag je bepaalde waarheden niet zeggen.

Ten tweede, daarmee samenhangend, alleen al het *vermelden* van het taboe onderwerp kan in een scheldpartij ontaarden. De taboes zijn natuurlijk delicate thema's, daarom zijn het ook taboes. Zoek op wat je bang bent te vertellen en je zit op het goede spoor.

Ten slotte, zelfs als het taboe op tafel gelegd wordt, wordt niet op de inhoud ingegaan. Ook na het doorbreken van het taboe, blijft de reële inhoud onbespreekbaar. De reden is dat de ego's van de mensen rond de tafel in gevaar zijn, en de enige die zijn ego gaat verliezen is precies degene die het gewaagd heeft het thema aan te snijden.

Dat alles hangt precies samen met de oorzaken van de taboes: deze komen altijd voort uit een onverwerkt verleden. In de voorbeelden van hierboven is dit evident: het onverwerkte verleden van de Tweede Wereldoorlog, van het antisemitisme, van de holocaust, van het fascisme. In het voorbeeld van de seksuele moraal en de kledijnormen heeft dat natuurlijk alles te maken met een al te strenge aanpak in het verleden (die toen ook zijn motieven had).

Die kwetsuren die mens en maatschappij opgelopen hebben moeten inderdaad kunnen genezen. Maar het is niet goed dat taboes, tegen beter weten in, in stand gehouden worden. Want daardoor kan de maatschappij niet echt genezen van haar kwalen. Het resultaat van ons WO II trauma is dus dat de ongerechtigheden tegenover allochtonen aanhouden ook al zijn we overtuigd dat we alle racisten hard aanpakken. Men vergeet, misschien wel opzettelijk, dat het afstraffen van discriminatie niet voldoende is om gerechtigheid tot stand te brengen. Maar een onbespreekbaar probleem is nu eenmaal onoplosbaar.

Ook in verband met de positieve elementen van het fascisme, bv. het menselijk gerechtvaardigde verlangen naar veiligheid, orde en een aanvaardbare discipline, is er vandaag een probleem, omdat die in school en maatschappij moeilijk bespreekbaar zijn. Daardoor hebben partijen die het thema toch bespelen voortdurend de wind in de zeilen, tot grote ontzetting van de gevestigde partijen.

Dat geldt ook voor de andere taboes: bij het wegvallen van de traditionele seksuele moraal is het bijzonder moeilijk een nieuwe moraal tot stand te brengen als je eerst het thema onbespreekbaar gemaakt hebt in naam van de vrijheid.

Intellectuelen mogen niet met de kudde meelopen; ze moeten zich verzetten, hun ego op het spel zetten en het taboe doorbreken, in het belang van de maatschappij. Zij mogen zich niet laten chanteren. Wie nederig is en geen te groot ego heeft, is niet bang een domoor genoemd te worden. Meer nog, wie overtuigd is dat het beter is een domoor genoemd te worden dan zijn mening te verloochenen, heeft het misschien bij het rechte eind.

Natuurlijk moet een intellectueel ook een medium hebben. En de media kranten en TV zijn een beeld van de maatschappij. Zij hebben dus ook de neiging taboes te creëren en in stand te houden. Zij zullen dus alleen die opinies doorlaten die de gevestigde orde in stand houden. Gelukkig is er een nieuw medium: het Internet, waarop men steeds zijn mening kwijt kan, ook als die niet helemaal met de gevestigde orde strookt.